

83

Francesc Riera i Figueras

**IMMERSIÓ EN
LA MANRESA IGNASIANA
Sis contemplacions**

IMMERSIÓ EN LA MANRESA IGNASIANA
SIS CONTEMPLACIONS

Francesc Riera i Figueras

1. LA COVA DE SANT IGNASI	3
2. IGNASI FERIT A PAMPLONA	7
3. MONTSERRAT: TRES ACCIONS FUNDANTS	11
4. PRIMER PERÍODE, MANRESA	15
5. SEGON PERÍODE, LA FRAGILITAT D'IGNASI	21
6. TERCER PERÍODE, TOT ÉS GRÀCIA!	27
ANNEX FOTOGRÀFIC	33

Nota: Les fotografies que es relacionen al llarg del text les trobareu al final del quadern en l'annex fotogràfic.

Francesc Riera i Figueras, sj. Ha estat director de Cristianisme i Justícia des de gairebé els inicis i al llarg de 25 anys, i després de la Cova de Sant Ignasi de Manresa. Actualment coordina la col·lecció de quaderns d'espiritualitat ignasiana EIDES. Relacionat amb barris populars ha preparat materials pedagògics de comentaris sobre els evangelis sinòptics (5 volums editats en català i castellà). Té diverses publicacions sobre Exercicis a la Vida Quotidiana, entre les quals el quadern publicat dins aquesta mateixa col·lecció *Acompanyament en els Exercicis en la Vida Quotidiana (EVQ)*, EIDES núm. 55.

Edita: Cristianisme i Justícia - Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona
Tel. 93 317 23 38 - E-mail: info@fespinal.com - www.cristianismeijusticia.net
Edició: Anna Pérez i Mir - Correcció: Núria Garcia Caldés
Maquetació: Pilar Rubio Tugas - Juny 2017

Imprimeix: Ediciones Rondas S.L. - Dipòsit Legal: B 16350-2017
ISBN: 978-84-9730-397-2 - ISSN: 2014-6531 - ISSN (virtual): 2014-6558
Imprès en paper i cartolina ecològiques

Protecció de dades: La Fundació Lluís Espinal us comunica que les vostres dades estan registrades a un fitxer de nom BDGACIJ, titularitat de la Fundació Lluís Espinal. Només es fan servir per a la gestió del servei que us oferim i per mantenir-vos informat de les vostres activitats. Podeu exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigit-vos per escrit a c/ Roger de Llúria 13, 08010 Barcelona.

serrat, més o menys tamisada per espesses herbes i arbustos que creaven un efecte de calma i soledat. Per entrar a la Cova, un espai molt més petit que l'actual i de poca alçada, calia ajupir-se.

És possible que l'assabentés d'aquest indret el prior de Sant Pau, que al mateix temps tenia cura de l'Hospital de pobres on Ignasi sojornava. D'antic, aquest priorat disposava de llocs solitaris per al retir dels seus membres en balms del Cardener. Per tant, la Cova podria ja haver estat utilitzada per aquells religiosos.

Eren terrenys propietat de Bartomeu Roviralta, mercader manresà. El seu nebot i hereu Maurici Cardona testifica en els processos de canonització del 1606 que la Cova estava «sota una roca, situada en un tros de terra del meu domini, coberta de malesa i espines, i per un forat es veia Montserrat». Testifica, com també feren altres testimonis, que el seu oncle moltes vegades havia vist Ignasi en pregària a la Cova [Foto 3].

Al cap de poc que Ignasi hagués marxat de Manresa, les persones amigues plantaren a la punta més alta de la roca de la balma una creu petita i senzilla. En l'Acta del 1602 de donació de la Cova a Lucrecia de Gralla, el donant Maurici Cardona testificà que «sobre la Cova del Sant hi havia una creu de fusta».

1.1.2. Apèndix. La Cova va esdevenir «santuari»

El 1598, en un sermó a l'església de Santa Maria de la Seu, el caputxí Jeroni Forés retreu a la ciutat la desprotecció de la Cova. Els consellers fan que s'hi enforteixi la tanca. El 1601

s'hi col·loca una imatge d'Ignasi i una llàntia, i a l'exterior, entre la malesa, una creu de fusta.

El 1603 Lucrecia de Gralla en fa donació a la Companyia de Jesús. El mateix any el bisbe de Vic, Robuster i Sala, edifica una petita capella al damunt de la Cova. Al llarg del temps, aquesta construcció es va anar ampliant i esdevingué la primera Casa d'Exercicis.

Per la banda del riu l'espai es va fer tancar amb un mur amb una finestreta que mirava a Montserrat i es canvià la porta (al cap de poc, el 1625 s'hi posà la tercera, la que es conserva a l'avantcova). La ciutat hi va fer arranjar el camí d'accés.

1606. Els jutges del procés de canonització testifiquen haver comptat a l'interior de la Cova cent trenta «presentalles». Els diumenges s'hi encén una llàntia. El recinte és tan petit que només hi caben deu visitants, per això s'hi amplia l'espai (fins a 6,50 m x 1,75 m x 2,10 m d'alt). El 1660 s'allargassa novament fins als 11,50 m i es rebaixa un xic més el terra.

Amb data del 1666, quedà acabada la façana barroca exterior i en pocs anys s'enllestí l'ornamentació interior amb l'altar i el retaule (1670), tot plegat obra de l'escultor Joan Grau, amb el seu fill Francesc i el seu deixeble Josep Sunyer.

1.2. Entrem a la Cova...

...i ho fem amb una profunda reverència, com ho han fet milers i milers de pelegrins al llarg de cinc-cents anys. Com ho feia el Pelegrí de Loiola que

mant el seu caràcter i la seva personalitat. Un xicot eixerit, esforçat, magnànim, un jove en qui molts ja comencen a posar esperances. Ell té la voluntat concentrada a guanyar fama, honors, càrrecs del més alt nivell... Un jove, al mateix temps, disposat a situar-se més enllà de paràmetres morals i cívics. Una sola escena servirà per il·lustra-ho. Durant el Carnaval del 1515 a Azpeitia, amb el seu germà capellà, la devien fer grossa, perquè és acusat de “crims enormes”. Perseguit per les autoritats de Guipúscoa, fuig de Loiola i es refugia a Pamplona. El jove Iñigo deuria tornar a Arévalo a gallejar de les seves fatxenderies entre els companys de la cort. D'aquests primers temps, el P. Polanco, gran amic i col·laborador seu, va dir que era «desordenat en el joc, en el tracte amb dones i en els duels».

A Arévalo va créixer i es va preparar per poder assumir altes responsabilitats. Hom l'imagina amb una gran dedicació, seriositat i magnanimitat en la formació. Allà aprenqué a viure amb els grans del món. Nosaltres diríem: format als millors col·legis i universitats, convivint amb les famílies de més nivell, amb l'afany de pujar tot el possible en la vida. Un típic “trepa” del segle XVI.

2.1.2. *La ferida de Pamplona*

Caigut en desgràcia primer, i mort al cap de poc (1516) Velázquez de Cuéllar, Iñigo ja no té futur en el món del comptador major. Però s'ha creat prou relacions per trobar un futur, potser millor. En concret, la viuda de Velázquez s'esmerça a trobar-li un nou patró, poderós. Serà el virrei de Navarra, regne conquerit i annexat fa poc a Castella

contra la voluntat d'una bona part dels navarresos.

Iñigo es trasllada el 1517 a la cort del duc de Nájera, primer virrei de Navarra, Antonio Manrique de Lara. Per a molts dels navarresos el duc és un intrús, i el Loiola li fou un braç dret en la difícil tasca diplomàtica de fer viable l'annexió. El jove, format en el món de la política i l'administració pública a Arévalo, comença a jugar fort, i per la seva capacitat li encomanen la gestió de temes de gran complexitat. En la seva nova comesa es mostra hàbil diplomàtic en l'intent de crear acords que confirmin la conquesta. Però l'afany esdevé infructuós.

Enric Albret, fill del destronat rei de Navarra, reivindica la corona. Francesc I de França li dona suport. El 18 de maig arriba el gruix de l'exèrcit franconavarrès. El Loiola agafa el comandament de la ciutadella de Pamplona, després que els caps militars decideixen que cal capitular. La resistència és ferotge fins que una bala francesa fractura la cama d'Iñigo i tot el deler de resistència. Una bala enemiga o una bala amiga? Fou el 20 de maig de 1521 [Foto 5].

Els francesos, victoriosos, tracten el ferit cavallerosament, impressionats de la seva valentia i noblesa, i fan que se li apliquin les primeres cures fins que és possible traslladar-lo a Loiola.

Per acabar aquest epígraf afegirem que segurament va haver d'acompanyar el duc a Valladolid i a Barcelona. El primer viatge, per a la jura de Carles I, i el segon per rebre a la catedral de la Ciutat Comtal l'orde del Toisó d'Or. És un home del tot introduït en els alts nivells polítics.

Afegim també que indicis diversos fan pensar a alguns historiadors que en

en els processos de beatificació expliquen que fou una estona de gran intensitat interior. Hom l'imagina pregant a Santa Maria de la Guia que el guïï en aquesta nova etapa que comença.

Qui acompanya l'itinerari d'Ignasi també desitja ser guiat en el seu propi camí interior, com ho va ser el Pelegrí de Loiola.

b) *El Pont Vell* [Foto 9]. Descansat físicament i reconfortat interiorment a la Guia, travessa el pont centenari, accés a una ciutat que li serà, com ell deia, la seva «Església primitiva». El Pelegrí del segle XVI, igual que el pelegrí del segle XXI, travessa el pont, lentament, pausadament, paladejant una infinitat d'experiències interiors, desitjant que sigui un camí que l'introdueixi en la profunditat de la veritat i la llum de Déu.

c) *Capella de Sant Marc*, del segle XV, del gremi de blanquers. Com farà tantes vegades davant les creus i les ermites de l'entorn, sant Ignasi potser ara s'atura, fa silenci i prega.

d) *L'home del sac*. En el seu camí cap a l'Hospital de pobres de Santa Llúcia ha de passar pel carrer Montserrat (l'actual Via de sant Ignasi era una torrentera, el Torrent Mirable). Aviat, pels carrerons de la ciutat, la canalla li dirà "l'home del sac". És fàcil imaginar l'antic magnat de la cort castellana convertit en un més dels pobres de la vila que s'alimenten de l'almoïna que han pidolat.

El que tota la vida havia cercat els millors llocs d'honor i poder en la governança del regne de Castella ha traspassat la frontera, ha creuat molts

punts i s'ha situat entre els últims de la terra.

e) *Hospital de pobres de Santa Llúcia*. Aquí va viure la major part del temps en els seus onze mesos manresans, menjant amb els pobres, servint els malalts, pregant a la Capella adjunta... i, en els seus últims mesos a Manresa, proposant els primeríssims Exercicis Espirituals als esglaons d'entrada a la Capella.

És fàcil imaginar un petit hospital per a pobres, malalts, passavolants... del 1522 [Foto 10]. Ignasi hi visqué habitualment, menjà amb els pobres, els portà les caritats que com a pidolaire havia recollit, tingué cura dels malalts, els rentà... Movent-nos per l'interior de l'Hospital i la seva Capella [Fotos 11 i 12], hom recorda el gentilhome, esdevingut un pobre pidolaire, amic dels pobres i servidor dels malalts. El Pelegrí va experimentat vivament que hom es troba amb el Misteri de Déu tant en situar-se entre els últims de la terra en un hospital de pobres com pregant extasiat a la seva Capella.

Nosaltres ens asseiem una estona per deixar descansar les vivències de la nostra visita.

f) *La basilica de la Seu*. Després d'allotjar-se a l'Hospital, el Pelegrí devia travessar el portal de Santa Llúcia de la muralla i després pujar pel carrer de Santa Llúcia fins a la Seu. Els testimonis en els processos asseguruen que s'hi va aturar pregant molt de temps. Aquesta majestuosa catedral i l'església dels dominics foren els dos punts principals on assistia a l'eucaristia, a les pregàries litúrgiques i on confessava i demanava consell [Fotos 13 i 14].

El pelegrí del segle XXI, fascinat davant l'esplendor gòtic, s'atura i imagina els sentiments interiors d'Ignasi en aquest primer dia manresà.

g) *Els primers dies*, Ignasi buscava una solitud que no sempre trobava a l'hospital. Aviat es va allotjar al portal de la casa Canyelles, sota l'escala (al carrer de Sobrerroca, 30), acollit per la família. Aquest lloc li resultà inspirador (com si fos un sense sostre) per reflexionar i escriure sobre l'experiència de Montserrat.

4.2.2. *Un estil de vida contracultural*

Asseguts tranquil·lament en qualsevol dels llocs esmentats, la nostra visita contemplativa proposa ara imaginar l'estil d'aquest Pelegrí, de l'"home del sac".

Ja en els dies de la seva convalescència a Loiola, s'havia promès emular els grans sants i ascetes de la història: «Si sant Francesc, si sant Domènec... féu això, jo també ho he de fer» [Au 7]. Les primeres passes de l'Ignasi manresà el menaren pels camins d'aquesta emulació, santa i ingènua.

Pocs mesos enrere només buscava honors, sobresortir... I tenia una preocupació sorprenent per la seva imatge (recordem la segona operació a Loiola, quan es va fer tallar un os del peu per poder calçar bé la bota). Ara farà tot el contrari. Es despreocuparà enterament de l'aparença física deixant-se créixer cabells i ungles, antany tan curosament tractats; se'l veu deixat, amb poca higiene personal, "fet una pellerina"... com mai no hauria sospitat mesos abans. Ha creuat "línies vermelles", s'està autodemostant que ha canviat de bàndol, que s'ha situat a l'altre can-

tó de la història, amb els darrers i amb Jesús.

Fa set hores de pregària al dia, a més de la Missa i les Vespres a la Seu o als Dominics. Diu ell mateix: «A Manresa captava cada dia, no menjava carn ni bevia vi encara que n'hi donessin. Els diumenges no dejunava, si li donaven una mica de vi en bevia. I, com que havia estat primmirat amb la seva cabellera, va determinar abandonar-la al seu natural, sense pentinar-se, ni tallar-se-la, ni cobrir-se-la amb res ni de nit ni de dia. Igualment es deixava créixer les ungles dels peus i de les mans, perquè també en això havia estat primmirat» [Au 19].

És ben bé una imatge contrària a tot el que havia estat el seu món cultural.

Viu feliç, en plenitud, amb el seu silenci interior davant Déu. El seu estat és de tranquil·litat, alegria, i sent una gran consolació en aquesta nova manera de fer i ser. Ell mateix dirà d'aquells dies: «Fins aquest temps sempre s'havia mantingut gairebé en un mateix estat interior, amb una alegria sempre constant». Però afegirà: «No tenia cap mena de coneixement de coses interiors espirituals» [Au 20].

4.2.3. *Probable cronologia de la primera etapa manresana (25 de març a mitjan juliol de 1522)*

Arriba a Manresa el 25 de març i s'hostatja a l'Hospital de pobres. Al cap d'uns cinc dies, perquè pugui fruit de millor soledat, el reben al convent dels dominics (a l'actual plaça de Sant Domènec), però, cercant encara més soledat, la família Canyelles li deixa un espai sota l'escala de casa seva. Cap al 20 d'abril torna a l'hospital, segura-

ment quan devia haver enllestit la feina de recollir les vivències de Montserrat, una tasca per la qual s'havia desviat a Manresa. Però, contràriament a la previsió, no se'n va a Barcelona.

4.3. Cap a l'interior d'Ignasi

Ignasi arriba a Manresa amb un profund desig de conquerir la santedat, l'honorabilitat, amb el desig de servir el seu nou Senyor (el Rei Eternal) amb més intensitat encara, que la que havia demostrat tenir en el servei dels reis temporals. Tota la vida havia estat un conqueridor del seu estatus, i durant la convalescència de Loiola gaudia pensant en els esforços que faria per “pujar” encara més en el servei a grans senyors, i el casament amb una princesa d'altíssima dignitat.

Arriba a Manresa «ignorant de les coses de Déu» [Au 20], sense capacitat de discerniment, amb un fort desig de

fer coses grans pel Senyor. En el fons traspua encara autocentrament, narcisisme. Necessita mirar-se al mirall i veure's honorable, amb la nova honorabilitat que ara somia, tan diferent de la que havia viscut a les corts castellanes. El tema continua essent ell, la seva imatge “honorable”, que creu que pot conquerir amb la seva força, amb les pròpies capacitats i possibilitats.

Els seus quatre primers mesos són de gran fervor i serenitat espiritual, de gran equilibri i magnanimitat. Però aviat se li farà evident que no conquesta la santedat, que, en tot cas, el que ha conquerit és la baixada a l'amargor dels seus pous interiors, foscos, que creia reconciliats a Montserrat. D'alguna manera, encara és el fariseu de la paràbola, ha de passar a autocomprendre's com a publicà i tanmateix acceptat i abraçat per Déu. Ignasi està fent els seus Exercicis espirituals...!

Descobreix que no és l'omnipotent conqueridor. Estem iniciant una segona etapa manresana.

INVITACIÓ A LA PREGÀRIA

“L'home del sac” gaudeix d'haver passat a l'altre cantó de la història

En els Exercicis, Ignasi proposa començar la pregària adorant, acollint el Misteri Inabastable, prostrant-se davant Déu [EE 75]. Després d'aquest preàmbul t'oferim una de les múltiples maneres de fer la pregària que ensenya en els Exercicis (en concret, la que proposa per al primer dia [EE 45-54]).

a) Amb la *memòria*:

- Recorda l'itinerari que has fet pels carrers de Manresa, els detalls, els impactes que has rebut...
- És com passar un àlbum de fotos, amb gust.

b) Amb l'*enteniment* (paraula que vol dir “*intus-legere*”: llegir per dintre l'esdeveniment):

- Pensa, valora... què significa tot plegat. Entra en el cor d'Ignasi en aquesta primera època manresana. Valora la ingenuïtat del seu tarannà

conqueridor. En treus algunes reflexions per a la teva vida?

c) Amb el *cor*, deixa't afectar.

- Admira la bellesa, la seriositat i la ingenuïtat d'aquest primer temps.
- Deixa que totes les vivències d'aquest acompanyar Ignasi reposin tranquil·les, cordialment en el teu cor...

d) Acaba amb un *diàleg* amb Jesús, «com un amic que parla amb el seu amic» [EE 54]. Probablement tindràs moltes coses a comentar-li, tant d'Ignasi com teves pròpies...

- Resa amb l'oració «Ànima de Crist». Imagina't Ignasi, enamorat del Senyor, paladejant-la tot caminant pels carrers de Manresa. La

persona de Jesús li anava sanant les ferides interiors.

Ànima de Crist, santifica'm

Cos de Crist, salva'm

Sang de Crist, embriaga'm.

Aigua del costat de Crist, renta'm.

Passió de Crist, conforta'm.

Oh bon Jesús, escolta'm!

Dins les teves ferides, amaga'm.

No permetis que res em separi de tu.

Del maligne enemic defensa'm,

a l'hora de la mort crida'm i fes-me

venir a tu,

perquè amb els teus sants et lloï
pels segles dels segles. Amén.

5. SEGON PERÍODE, LA FRAGILITA T D'IGNASI

*De l'eufòria adolescent del neoconvers
a encaixar el realisme dels propis trencaments.*

El gentilhome totpoderós comença a baixar a les aigües amargues del seu interior... i comprova la seva fragilitat. «Li vingué un pensament fort que el molestà, representant-li la dificultat de la seva vida, com si li diguessin dins de l'ànima: I ¿com podràs tu suportar aquesta vida els setanta anys que has de viure? A això –sentint que era l'enemic– respongué també interiorment amb gran força: Oh miserable, que em pots prometre tu una hora de vida?» [Au 20].

«Començà a sentir grans alteracions en la seva ànima. [...] Aleshores començà a espantar-se amb aquests canvis que no havia experimentat mai fins ara, i es deia: Què és aquesta nova vida que ara començo?» [Au 21].

5.1. La història interior. El coratjós defensor de Pamplona disposat a seguir un ca...!

Aquest període es va estendre de mitjan juliol a principis d'octubre del 1522.

L'etapa primera (la que s'ha descrit en el capítol anterior) es podria resumir a “fer” (grans penitències, coses grans) i “més” (més que els altres, més que els sants). Un fervor forassenyat, per bé que reveli gran generositat. Ignasi està espiritualitzant la seva vanitat de cavaller, ara el cavaller de Déu s'entrega al seu nou Senyor de la manera més heroica possible, amb penitències, pre-

gàries i gestes per «assenyalar-se més que ningú» [EE 97]. Busca conquerir el seu nou Senyor amb “obres”.

Tan sols feia uns quants mesos, el Pelegrí vivia només per conquistar honors, fama, llocs significatius en l'administració del regne de Castella, i ara comença a descobrir que la santetat no és una conquesta, descobreix que és un do rebut. Comprova, desconcertat, que justament el que havia conquerit eren les aigües fosques del seu interior, reconciliat d'una manera massa superficial a Montserrat.

Ben aviat se sent turmentat per la pregunta de si podrà aguantar aquest

estil de vida. Se li va esmicolant la pau que havia guanyat davant la Verge Bruna. La memòria comença a percutir-lo escrupolosament, li va recordant moments de la seva vida que creia haver deixat enterrats a Montserrat. El continu martelleig d'aquestes evocacions demostra que la seva vida no havia estat fonament reconciliada. Cau en profunda desolació i, assetjat pels escrúpols, cerca un confès a qui repetir una i altra vegada els seus pecats; però no aconsegueix la reconciliació amb ell mateix, ni amb Déu.

Ha baixat a la profunditat del seu "pou interior". Va experimentant la pròpia limitació, la insuficiència radical per concedir-se el perdó a si mateix, la resistència per posar-se plenament a les mans de Déu i no portar, com sempre ha fet, el volant de la seva vida.

En la seva desolació repeteix a Déu que estaria disposat a seguir fins i tot un gosset, si aquest li senyalava el camí per trobar pau [Au 23]. El coratjós defensor de Pamplona disposat a seguir un ca...!

El moment més significatiu d'aquesta època és la desesperada "temptació de suïcidi" quan resideix en una estança del convent dels dominics (en parlarem de seguida). El qui estava acostumat a anar pel món com a conqueridor, experimenta que l'honorabilitat, la integritat, la reconciliació, la felicitat, la santedat... no es conquereixen, es reben: tot és gràcia. Serà la gran descoberta ignasiana a Manresa.

5.1.1. Vers la rendició

Ja no de la fortalesa de Pamplona, sinó de la fortalesa interior, ara no es tracta de lliurar "armes exteriors" sinó les

"armes interiors" (l'autosuficiència, jo porto el volant de la meua vida...). Aprendre a viure des de la confiança, deixar-se portar per Déu. Se li va trencant el projecte d'assolir Déu amb les pròpies forces. Estem al principi del reconeixement de la vulnerabilitat, de la constatació que "jo sol no me'n surto!". Déu li està ensenyant la desapropiació de l'ego totpoderós.

Surt del carreró sense sortida quan experimenta la inutilitat de la pròpia justícia, valentia... per abastar Déu. Deixa de fonamentar-se en el propi poder, la pròpia justícia, i es pot instal·lar en «la justícia que ve de Déu» [Rm 1,21]. Amb això comença la tercera etapa manresana d'Ignasi. Ja no necessita protegir-se de la seva realitat trencada, de les seves ombres, del seu pecat.

Li han canviat els paradigmes. Més endavant, en els Exercicis, descriurà aquesta experiència de la gratuïtat: «[...] no és cosa nostra d'aconseguir o conservar devoció crescuda, amor intens, llàgrimes, ni cap altra consolació espiritual, sinó que tot és do i gràcia de Déu nostre Senyor; i perquè no fem niu en coses alienes, i s'alci el nostre enteniment a alguna supèrbia o glòria vana, atribuint-nos la devoció o altres parts de la consolació espiritual» [EE 322].

5.2. Geografia. Contemplació del Pelegrí en quatre espais rellevants: Viladordis, l'Hospitalet dels Amigant, la Seu, Sant Domènec

La nostra contemplació del Pelegrí en aquests moments negres té, principal-

ment, els escenaris següents. Seria bo estar-s'hi unes estones contemplant el Pelegrí del segle XVI i llegint fragments de l'*Autobiografia* [20-25].

a) *Santuari de Viladordis*. Ignasi havia quedat summament descol·locat per la seva pròpia pregunta: «Com podràs suportar aquesta vida els setanta anys que has de viure?» [Au 20]. Seguint el seu tarannà voluntarista hi reacciona vivament i es dona més intensament a la penitència. Relaten els “processos” de beatificació que anà un cop més a fer pregària a la solitud del Santuari de Viladordis, on augmenta les seves aspres penitències i dejunis de manera desentenimentada. Als cap d'uns dies, en veure que no torna a l'Hospital de pobres on resideix, algunes dones el cerquen, fins que el troben a Viladordis, quasi exànime. Relaten també els processos que el dejuni fou causat pel seu escrúpol que li deia que encara no feia prou penitència [Fotos 15 i 16].

b) *L'Hospitalet dels Amigant*. El porten al petit hospital on la família Amigant acollia dos o tres malalts (l'actual capella de Sant Ignasi Malalt, a la plaça de l'Ajuntament). Allí fou cuidat uns dies fins que, prou refet, pogué tornar a la seva residència habitual, l'Hospital de pobres. El quadre que presideix la petita capella actual mostra l'afecte amb què la gent manresana el va acollir (aquí fou asilat el Pelegrí un parell o tres de vegades) [Foto 17].

c) *Basilica de la Seu*. El turmenta assiduament el record d'algunes escenes de la seva vida passada. Els escrúpols van creixent, la bola de neu es va engrossint i alhora la duresa de la

penitència no minva. En aquests moments és fàcil sorprendre'l assegut a la Seu esperant neguitós el confessor i pregant des del seu abisme. Desitjava que el capellà li manés no tornar a confessar res de tot allò, però no gosava demanar-l'hi.

d) *Convent dels Dominics*. Ja hi havia estat alguns dies en els seus primers temps. Ara hi torna unes setmanes, en els moments més durs de la desolació. En les llargues estones d'oració suplica amb tota força a Déu que l'alliberi, però l'amargor que brota del seu interior el condueix a la desesperació. Al costat del seu recer hi havia un forat profund i en diverses ocasions el fracassat “conqueridor de la santedat” es va sentir temptat de posar fi a la seva vida. Després dels embats exclamà: «Déu meu, no faré res que et pugui ofendre».

5.2.1. Sintetitzem

Aquest període li va fer descobrir que la integritat, la santedat, la llum de Déu... no es “conquereixen” sinó que es “reben” gratuïtament. Tota la vida havia posat la confiança en les seves pròpies forces; ara està començant a posar la confiança només en Déu. Sempre havia estat ell, el protagonista, i ara els exercicis que està vivint li fan passar el protagonisme a Déu.

Aprèn a caminar des de la gratuïtat, no des de la conquesta, ni del preu... Ha experimentat que ja no necessita protegir-se de la seva indigència, ni de la culpa. Ni tampoc cal que s'atribueixi el bé que Déu li regala. Només queden Déu i la seva misericòrdia, la seva glòria i la pròpia feblesa.

Està rebent una llibertat més pregona que la que tenia quan el vàiem baixant lliure i feliç les muntanyes de Montserrat. Està començant a alliberar-se del propi ego, del narcisisme, de l'autocentrament... S'ha deixat a les mans de Déu, li ha passat el volant de la vida. Ell mateix dirà que el camí espiritual passa per la desapropiació, per la superació de l'egolatria i el narcisisme...

me..., per la humilitat. «Cadascú ha de pensar que tant s'aprofitarà en totes les coses espirituals com sortirà del seu propi amor, voluntat i interès» [189].

Tot plegat estarà en la base dels Exercicis Espirituals que ell viu per aquells carrers, i que en la tercera etapa de la seva vida manresana havia de deixar formulats en el seu nucli fonamental.

INVITACIÓ A LA PREGÀRIA

La fragilitat d'Ignasi i la meua fragilitat

T'oferim pregar amb les propostes que ofereixen els Exercicis («veure les persones, oir el que diuen, mirar el que fan» [EE 106-108]).

Et suggerim que et situïs a la plaça de Sant Domènec (físicament o amb la imaginació), enmig del bullici del centre de la ciutat de Manresa [Foto 21]. Un cop asserenat i assossegat pots llegir aquest fragment de l'*Autobiografia* [Au 23-24]:

«Aquesta temporada s'estava en una cambreta que li havien donat els dominics en el seu monestir i seguia fent les set hores d'oració agenollat, llevant-se sempre a mitjanit, i tots els altres exercicis ja esmentats. I en cap d'ells no trobava remei per als escrúpols, tot i que feia molts mesos que el turmentaven.

Una vegada, per la gran tribulació que passava, es posà a resar i ple de fervor començà a fer crits a Déu vocalment, tot dient:

–Socorreu-me, Senyor, no trobo cap remei ni en els homes ni en cap criatura; i si cregués que podia trobar-lo, cap treball no se'm faria massa gran. Mostreu-me, Senyor, on puc trobar-lo, perquè baldament calgui anar darrere un gosset que em doni el remei ho faré.

Mentre estava amb aquests pensaments, li venien moltes temptacions, i amb gran força, de tirar-se per un forat gran que hi havia en aquella cambra, tocant al lloc on feia oració.

I, sabent que matar-se era pecat, tornava a cridar:

–Senyor, no faré res que us ofengui!

I repetint moltes vegades aquestes paraules i les anteriors».

Llegeix-lo, rellegeix-lo, evoca les escenes... pausadament: pots seguir la pauta dels Exercicis:

a) *Mira les persones:*

– Les del carrer que van i vénen per la plaça de Sant Domènec, que xerren, fan negocis o seuen en un bar.

- I mira Ignasi que aquí mateix fa cinc-cents anys se sent ben perplex i trencat.
 - En tercer lloc, mira't a tu mateix...! Els teus possibles desconcerts, les teves fragilitats, la teva feblesa...
- b) *Escolta el que diuen:*
- Les persones del carrer enmig del brogit de la ciutat.
 - Escolta les paraules que surten del més profund de l'ànima d'Ignasi.
 - Escolta si també de tu surt ara alguna paraula interior.
- c) *Mira el que fan:*
- Les persones del carrer.
 - I mira el que fa i el que no fa Ignasi mentre està preguntant a la seva cambra.
 - I mira't a tu mateix, el que fas i el que no fas.
- d) Tot plegat a poc a poc, en diàleg amb el Senyor, sense pressa.
- Si encara et quedés temps: mira si en la teva vida hi ha hagut episodis desconcertants, potser dolorosos. Tal vegada, vistos en perspectiva, pots dir que han estat camins pels quals Déu t'ha anat ensenyant i conduint.
 - Evoca experiències personals en les quals has acabat per constatar que “jo sol no ho puc tot”, que “la meva fragilitat necessita ser enfortida per la gràcia”. Experiències, en definitiva, de rendició de la fortalesa interior.
 - Acaba la pregària amb un parenostre dit enmig de la gent, mentre evoques Ignasi, i mirant-te a tu mateix. És possible que cada paraula del parenostre agafi una nova tonalitat.

6. TERCER PERÍODE, TOT ÉS GRÀCIA!

*Quan ha encaixat que no ho controla tot
comença a rebre un devessall de llum del tot gratuït.*

En assumir que ell no conquereix “la llum” de Déu, la pregonesa de la seva existència..., en deixar-se anar del tot a les mans de Déu, llavors és desbordat per repetits moments d’“il·luminació”. Veurem que li és donat un profund coneixement de la interioritat de Déu (el misteri de la Trinitat), que rep el coneixement intern de la humanitat del Senyor Jesús, etc. Rep la saviesa.

6.1. La història. Comença l'època manresana de les grans il·luminacions

El cim d'aquesta època és l'anomenada “il·lustració del Cardener”. A la seva vellesa, fraternalment coaccionat pels seus companys, narra alguns fragments de la seva vida. Conta que una vegada, anant a l'església de Sant Pau pel camí del riu Cardener, s'assegué de cara al riu; llavors se «li obriren els ulls de l'enteniment i entengué moltes coses –de la vida espiritual, de la fe i de les lletres– amb una il·luminació tan gran que totes les coses li semblaven noves, com si fos un altre home i tingués un altre intel·lecte». I explica que: «En tot el curs de la seva vida, recollint tots els ajuts de Déu i de totes

les coses apreses, no li semblava haver aconseguit tant com aquella vegada» [Au 30].

Aquesta època devia anar de l'octubre del 1522 al febrer del 1523.

6.2. Geografia. Passeig contemplatiu pels llocs cabdals d'aquest període

6.2.1. El Rapte, els carrers de la vila, la Seu i Sant Domènec

a) *L'Hospital dels pobres de Santa Llúcia* (anomenat popularment “el Rapte”). Fou el seu lloc d'estada habitual, del qual hem parlat sovint i al qual ara tornem. Una tradició local diu que un vespre, mentre es cantaven les

completes a la capella de l'Hospital, tingué un "rapte" que el va deixar immòbil vuit dies allà a terra [Foto 18]. Sigui el que sigui veritat d'aquesta tradició, és innegable que els onze mesos manresans foren com un "rapte" que el féu sortir d'ell mateix per trobar-se del tot amb Déu i davant Déu. En aquests onze mesos és arravatat per Déu i entra dintre el seu Misteri, a poc a poc va passant de cavaller totpoderós a pelegrí que ha deixat de banda l'autosuficiència, que camina humilment, sol i a peu, lleuger d'equipatge.

Cal seure, agenollar-se, fer silenci profund... davant l'escultura jacent d'Ignasi adormit en la visió del Misteri Inefable de Déu. El Rapte és com una paràbola de les grans il·luminacions que Ignasi rebrà en aquesta tercera etapa.

D'altra banda, els senzills graons d'entrada a la capella de l'Hospital guarden l'encant de ser el bressol de les tandes d'Exercicis, car aquí Ignasi, en aquesta tercera etapa, reunia per primera vegada grups de persones a qui impartia els primers esbossos d'Exercicis. És l'encís del que és nou i originari, la primera pàgina d'una llarguíssima història de cinc-cents anys [Fotos 19 i 20].

b) *Les places i els carrers de la vila.* En aquesta nova etapa Ignasi està desitjós d'ajudar. Comença a integrar pregària i servei. «A més de les set hores d'oració, es dedicava a ajudar espiritualment algunes ànimes que l'anaven a buscar» [Au 26]. Comença a ser contemplatiu en l'acció, a trobar Déu en totes les coses.

c) *La Seu i Sant Domènec.* Entrem novament al silenci de la Seu o siem

en un dels bancs de la sorollosa plaça de Sant Domènec [Foto 21]. Tot comença a ser-li nou, està estrenant, fascinat, una nova captació de Déu i del món. En l'*Autobiografia* [28-29] ens permet fer-ne un tast:

- *Déu és música, no és geometria, no és "enigma misteriós".* Ha rebut una nova captació de la Trinitat (segurament a Sant Domènec). Déu Trinitat és com tres teclcs sonant a l'uníson, fent un acord...! Diu ell mateix: «L'enteniment començà a elevar-se-li com si veiés la Santíssima Trinitat en forma de tres teclcs, amb tantes llàgrimes i sanglots que no podia més. [...] no pogué retenir les llàgrimes fins al dinar; ni havent dinat podia parlar de res més que de la Santíssima Trinitat. [...] fins al punt que tota la vida li ha quedat aquella impressió de gran devoció quan resa a la Santíssima Trinitat» [Au 28].
- *La Natura se li fa tota diàfana, tota plena de llum.* Una captació esplendorosa de la Natura que el desborda de goig. Podríem imaginar-lo en el pla de la Seu mirant el riu i la Vall del Paradís, verda i riallera. Ell hi veu molt més enllà. Descobreix el Creador en tota la seva esplendor, veu que tot surt de Déu i que tot torna a Déu. «Una altra vegada se li representà en l'enteniment amb gran alegria espiritual la manera com Déu havia creat el món, com si veiés una cosa blanca de la qual sortien alguns raigs i com si Déu en tragués foc» [Au 29].
- *Comprèn que ha de deixar les extremitats.* «Quan començà a ser consolat per Déu i veié el fruit que feia a les ànimes amb el tracte,

abandonà aquelles extremitats d'abans i es tallava ja ungles i cabells» [Au 29]. Segurament que les extremitats inicials han estat profitoses, però la “filosofia” d'Ignasi és d'estar enmig de la gent, i això demana un altre capteniment.

- *L'Eucaristia se li “transfigura”*. Comprèn profundament el seu sentit, la missa se li il·lumina, pren consciència de la presència del Senyor en el Sagrament. «Oint Missa en l'església d'aquell monestir, veié amb els ulls interiors una mena de raigs blancs que baixaven de dalt. Veié clar amb l'enteniment com Jesucrist nostre Senyor estava en aquell Santíssim Sagrament» [Au 29].
- *Copsa amb vivesa la “humanitat” de Crist*; experimenta la “carnalitat” d'aquell que és diví (és aquella experiència que l'evangeli de Sant Joan expressa amb radicalitat: «El Verb es féu carn» (Jo 1,14). «Sovint i bona estona, mentre feia oració, veia amb els ulls interiors la humanitat de Crist i la seva figura, la qual li semblava un cos blanc» [Au 29].

Són “consolacions” que el deixen del tot canviat i que ell amb la seva força mai no hauria pogut conquerir. Però la més important de totes aquestes il·lustracions s'esdevé un dia mentre fa camí vora el Cardener cap a Sant Pau.

6.2.2. *El Pou de Llum i la Creu del Tort*

a) *L'exímia Il·lustració del Cardener*. És el moment de gràcia, inesperat, culminació de tot el camí del Pelegrí en els seus dies manresans. La commemo-

rem sota del barri de la Balconada, en el lloc anomenat “Pou de Llum” [Foto 22]. Llegim-ho, com ell mateix ho explicà al final dels seus dies [Au 30]:

«Un dia anava per devoció a una església distant una mica més d'una milla de Manresa –crec que es diu sant Pau– i el camí va vora el riu. Tot caminant amb les seves devocions, s'assegué una estona de cara al riu, que passava al fons.

I mentre estava allí assegut, se li comencen a obrir els ulls de l'enteniment. No és pas que veies alguna visió, sino que entenia i coneixia moltes coses –de la vida espiritual, de la fe i de les lletres– i amb una il·luminació tan gran que totes les coses li semblaven noves. És impossible declarar els punts particulars que aleshores entengué, tot i que foren molts.

Només que va rebre una gran claredat a l'enteniment, fins al punt que en tot el curs de la seva vida, fins més enllà dels seixanta-dos anys, recollint tots els ajuts rebuts de Déu i totes les coses apreses, encara que les ajunti en una sola, no li sembla haver obtingut tant com en aquella vegada. [Es va quedar amb l'enteniment il·lustrat d'una manera tan extraordinària, que li semblava com si fos un altre home i com si tingués un altre intel·lecte que el d'abans]».

Nosaltres ens asseiem en qualsevol racó, mirant el Cardener i Montserrat. Fem silenci una llarga estona, i molt des de dintre. Aquí sant Ignasi “qual·là”. És el lloc més sant de la Manresa ignasiana. En aquest lloc i Il·lustració

tenen els ulls posats totes les espiritalitats ignasianes i tota l'obra social, cultural, pedagògica i intel·lectual que neixen de la inspiració d'Ignasi.

Imaginem l'Ignasi manresà, el sentiment interior de trobar-se embolcallat pel Misteri de Déu, i de sentir que aquest Misteri de Déu inspirava el seu caminar. Moltes vegades recordà aquest racó fundant davant el Cardener i Montserrat. Molts místics han tingut la seva il·luminació, per això, per commemorar la Il·lustració de sant Ignasi, aquest lloc s'ha batejat com el "Pou de Llum", i s'hi ha posat una espiral que puja i baixa del pou, amb els noms de místics de tots els temps i tradicions religioses. Tot ens porta a admirar i desitjar la llum d'aquests homes i dones savis i sants.

Ben segur també que al llarg de la nostra vida hi ha hagut moments d'il·luminació, poden haver estat esclats de llum exuberant o petites llumeneres que il·luminen el camí. Potser ens costa de reconèixer-los: a cops la llum és tan habitual, i ens acompanya tan suauement, que ni ens n'adonem.

b) *La Creu del Tort. L'Autobiografia* [31] afegeix: «Això va durar una bona estona i després anà a agenollar-se davant d'una creu, a la vora, i donà gràcies a Déu».

A la Creu del Tort es dona la culminació del pelegrinatge d'Ignasi a Manresa. Ara podem recordar els seus passos.

– El noieta de la noblesa basca enviat a formar-se a les corts de Castella per esdevenir una persona important en el món de la noblesa, el govern, la diplomàcia, i si cal, la milícia... Se sabia prou un trepa de l'època (que

es podia fer altrament!); amb la seva força, intel·ligència, voluntat i capacitat sabia que li seria possible escalar els més grans honors.

- Una bala (enemiga o amiga?) a Pamplona el va fer pensar i decidí un canvi de rumb, de paradigma.
- Comença el seu Pelegrinatge creient que s'havia deseiixit de tot... Arriba a Manresa sense espasa ni vestits de marca, però encara no s'havia deslliurat de ser un "trepa"! Només que ara l'objectiu era un altre: "conquerir" la màxima honorabilitat en el Regne de Déu, ja no en el Regne de l'Emperador. Però continuava creient que amb la seva força, intel·ligència, voluntat i capacitat... podria escalar els cims de la santedat, del seguiment de Crist.
- La primera i segona etapa manresanes són encara les del qui creu ingènuament que pot abastar la santedat. I acaba derrotat per Déu...! En el seu màxim de derellició, quan ha descobert que d'ell no pot res, està disposat a anar darrere un gosset: «Socorreu-me, Senyor, no trobo cap remei ni en els homes ni en cap criatura; i si cregués que podia trobar-lo, cap treball no se'm faria massa gran. Mostreu-me, Senyor, on puc trobar-lo, perquè baldament calgui anar darrere un gosset que em doni el remei ho faré» [Au 23].
- Finalment, el Pelegrí, a Manresa, ha estat alliberat de tota mena de fariseisme que creu que pot comprar Déu amb les bones obres, que el pot controlar, i ha esdevingut el «publicà» que se sap «pecador i tanmateix cridat a ser servidor del Senyor» (definició de jesuïta que donà la Congregació General 32).

- L'espiritualitat ignasiana neix d'aquí! I el deixeble d'Ignasi es postra davant la Creu del Tort i rep, agraït, aquesta "filosofia de la gratuïtat".
- El trajecte interior dels onze mesos manresans restarà recollit de manera pedagògica en els seus Exercicis Espirituals. I serà el rerefons des del qual escriu les *Constitucions* de

la Companyia de Jesús i comença a promoure personalment tota mena d'obres: des de catequesi per a nens fins a centres socials per a acolliment de prostitutes, creació de col·legis i universitats, i enviament a terres remotes de molts dels seus companys, mediacions per reconciliar poders polítics en conflicte, etc.

INVITACIÓ A LA PREGÀRIA

Desbordat d'agraïment

Et proposem una pregària molt senzilla. Pots imaginar Ignasi a Manresa desbordat d'agraïment, demanant, com ell proposa en els Exercicis: «coneixement intern de tant de bé rebut, per tal que jo, enterament reconegut, pugui en tot estimar i servir sa divina majestat» [EE 233].

a) Adora, com fa Ignasi, la Trinitat (que ell capta com un acord musical de tres tecles), o la Humanitat del nostre Déu, o adora'l present en la Natura esplendorosa.

b) Tot seguit, repassa l'itinerari que has fet ajudat de la proposta de contemplació que fa aquest quadern. Assaboreix-ne els moments més lluminosos com qui fulleja un àlbum de fotos.

c) Si et sembla, en un full de paper, ves escrivint una lletania amb cadascun dels desigs que han sortit del teu cor en resseguir aquests "llocs sants" de

la Manresa ignasiana. Rere cada frase escriu (o canta interiorment) «en tot servir i estimar».

d) Acaba la teva pregària amb l'oració de sant Ignasi:

«Preneu, Senyor, i rebeu tota la meua llibertat, la meua memòria, el meu enteniment i tota la meua voluntat, tot el que tinc i posseeixo; vós m'ho donareu, a vós, Senyor, ho torno; tot és vostre, disposeu-ne segons la vostra entera voluntat; deu-me el vostre amor i gràcia, que aquesta em basta» [EE 234].

En la nostra contemplació potser ens hem animat a resar aquesta pregària. O en tot cas hem demanat al Senyor que un dia la puguem dir des del cor. El Papa Benet XVI confessava, en l'audiència als jesuïtes durant la Congregació General 35 (2008), que era «una pregària que sempre em sembla massa elevada, fins al punt que gairebé no m'atreveixo a resar-la, i que, no obstant això, sempre hauríem de repetir».

ANNEX FOTOGRÀFIC

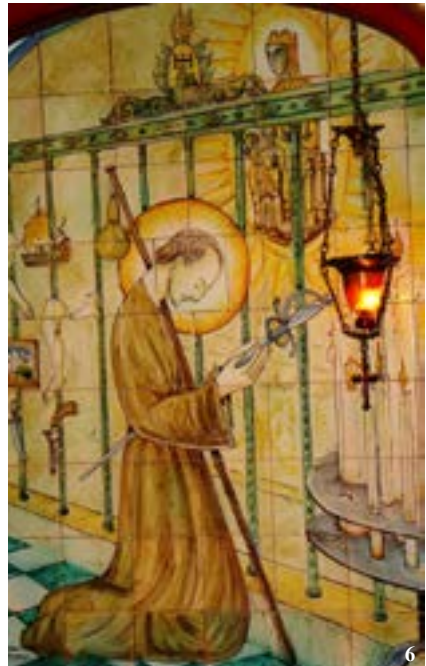
1. Vista interior de la Cova de Sant Ignasi
2. Balma a la riba del Cardener
3. Sant Ignasi resant a la Cova –Centre d'Espiritualitat de la Cova (pintura de Martí Coronas, s. xx)

4

5

6

4. Sant Ignasi escrivint els Exercicis –Cova de Sant Ignasi (retaula d'alabastre de Joan Grau, s. xvii)
5. La ferida de Pamplona –Centre d'Espiritualitat de la Cova (bronze de Carles Flotats, s. xx)
6. Vetlla de Montserrat –Cova de Sant Ignasi (majòlica de Joan B. Guibernau, s. xx)

7. Vista de Montserrat que Sant Ignasi tenia des de la Cova
8. La Creu de la Guia i el Pont Vell. Al fons, la basílica de la Seu i el Centre d'Espiritualitat de la Cova
9. El Cardener i el Pont Vell

10. Hospital medieval similar a l'Hospital de Pobres de Manresa (gravat del s. XI)
11. Interior de la capella de l'Hospital de Santa Llúcia

12

- 12. Detall de la capella de l'Hospital de Santa Llúcia
- 13. Vista exterior de la basílica de la Seu
- 14. Interior de la basílica de la Seu

13

14

- 15. Vista exterior del santuari de Santa Maria de Viladordis
- 16. Interior del santuari de Santa Maria de Viladordis
- 17. Interior de la capella de Sant Ignasi Malalt, l'Hospitalet Amigant de Manresa

15

16

17

18

18. El "Rapte" de Sant Ignasi a l'Hospital de Pobres de Manresa
19. Portal de la capella de l'Hospital on Sant Ignasi donava els Exercicis
20. Sant Ignasi donant els primers Exercicis a l'Hospital (bronze de Carles Flotats, s. xx)

19

20

- 21. Plaça de Sant Domènec, on hi havia el convent dels Dominics
- 22. El Pou de Llum, on es commemora l'Exímia Il·lustració

*«Ajudar» és el verb amb què Ignasi de Loiola expressà modestament el seu gran desig de fer el bé als altres.
Sota aquest lema de servei i senzillesa,
l'Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES)
ofereix aquesta sèrie de materials ignasians.*

Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) Col·lecció «Ajudar»

74. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (4) - 75. C. MARCET. Ignasi de Loiola: un itinerari vital - 76. P. ARRUPÉ. Homes i dones per als altres - 77. I. ESPINA CEPEDA. Exercicis ignasians acompanyats per santa Teresa - 78. D. MOLLÀ. El «més» ignasià: tòpics, sospites, deformacions i veritat - 79. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (5) - 80. C. MARCET. Rellegint les nostres vides - 81. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (6) - 82. D. MOLLÀ. Pedro Arrupe, carisma d'Ignasi: preguntes i propostes - 83. F. RIERA. Immersió en la Manresa ignasiana

Els títols d'aquesta col·lecció es poden descarregar d'internet a: www.cristianismeijusticia.net/eides

La Fundació Lluís Espinal envia gratuïtament els quaderns EIDES a tothom que ho sol·licita. Si voleu rebre'ls, demaneu-los a Cristianisme i Justícia.

Cristianisme i Justícia

Roger de Llúria 13 - 08010 Barcelona
93 317 23 38 - info@fespinal.com
www.cristianismeijusticia.net

cristianismeijusticia

cijusticia

fespinal89

www.cristianismeijusticia.net/eides